

Nahuhuli at Panimulang Pagtatangka: Ang Pilosopiya ng Wikang Pambansa/Filipino

Melania Lagahit Flores

ABSTRAK

Gaya ng isinasaad sa titulo, ang akda ay pagsusumikap ng panimulang pagteteorisa hinggil sa Wikang Pambansa/Filipino (WP/F). Inilalapat ang nasabing pagtatangka sa balangkas ng Pagpaplanong Pangwika na nagsimulang yumabong bilang akademikong larangan noong mga dekada 1960-1970. Bilang akademikong programa, pahapyaw na ipinakilala ang mga antas, dimensyon, proseso at kros kultural na pag-aaral kasabay ng pagpapakilala sa mga polisiya at kaganapang pangwika sa Pilipinas. Sa paghahanap ng kasagutan sa walang katapusang debate sa wika at wikang pambansa, nangangailangan ng mapagkaisa at makabuluhang pilosopiya sa wikang pambansa, tungo na rin sa pilosopiya ng wikang Filipino bilang wikang pambansa. Tinalakay ang katangian, pinagmulan/batayan at gamit bilang mahahalagang aspeto o usapin na sinasagot sa pagbubuo ng pilosopiya. Binabanggit ang katangian ng wikang Filipino na de facto, de jure, nakabase sa mga wika sa Pilipinas at patuloy na payayabungin. Samantala, hindi lamang batayang lingwistikal ang dapat gamitin, mahalaga rin ang mga batayang historikal at antropolohikal sa pagpili o pagpapaunlad ng WP/F. Kapwa mahalaga ang WP/F sa sentimental na gamit sa pagbibigay identidad at dignidad sa pambansang soberanya habang ang instrumental na gamit ay nakatuon sa pagbubuo ng pagkakaisa at mga proseso ng demokratisasyon sa bansa/Pilipinas.

Mga susing salita: pagpaplanong pangwika, pagpaplanong pangwika sa Pilipinas, pilosopiya ng wikang pambansa/Filipino (WP/F), katangian/batayan/gamit ng wikang pambansa

As indicated in the title, the paper is an initial attempt to theorize on the philosophy of the national language and of the Filipino language, as the national language of the Philippines. The entire academic discourse is framed on Language Planning which flourished in the decades of 1960-1970. As an academic discipline, the paper identifies the levels, dimension, processes involved, cross cultural language studies simultaneously introducing language policies and situation in the Philippines. The paper highlights the need for a unifying and relevant philosophy to respond to continuing debate on the national language and on Filipino as the national language. The paper discusses language characteristics or features, language origin or background and language use as important elements or concerns on the development of a national language philosophy/Filipino language philosophy. De facto, de jure, based on the Philippine languages and will be developed continuously are identified characteristics of the Philippine national language. Linguistical basis is as important as historical and anthropological bases in the selection and development of the national language. Equally important are the sentimental value of providing identity and dignity to national sovereignty and the instrumental use of the language in building national unity and nurturing democratization processes in the country/Philippines.

Keywords: language planning, language planning in the Philippines, philosophy of the national language, philosophy of the Filipino language, Filipino language characteristics/origin or bases/use

MTB-MLE, Ingles at o Filipino?

Ang tanong sa itaas ang pinakakatas sa kung ano ang nararapat na wikang panturo at walang patumanggang debate mula ika-12 hanggang ika-15 Kongreso ng Republika ng Pilipinas. Walang katapusang debate sa usaping wika. Debateng inilalagay sa kamay ng mga pulitiko at relatibong di aral sa usaping ugnayan ng wika at lipunan. Ibig sabihin, ginagawang usaping pulitikal sa hulma ng *numbers game sa loob ng Kongreso* at salat sa pagsasaalang-alang sa masalimuot na prosesong binagtas ng pagkakabuo ng mga Konstitusyong 1973 at 1987.

Kung ilalapat naman ang talakayan sa usaping akademik, nililimita lamang sa larangang pedagogikal at lingwistik. Ito ang usaping pilit na ipinaalam ng mga eksperto sa sosyolingwistiks at o pagpaplanong pangwika na talakayang kapos sa malawak na tanaw at o perspektiba. Ang usaping wika at kaugnay ng pagsasabatas sa wika ay dapat na tinitignan sa hulma ng bayan/bansa at sa larangan ng sosyolingwistiks at o sosyal sayans. (*Mas mahusay sa mga susunod na diskurso, di dapat na iwasan na pag-aralan ito sa balangkas at tunguhin ng sistema ng edukasyon. Dagdag pa, pagtuunan ang papel ng edukasyon bilang gatekeeper ng lakas-paggawa.*)

Wika , Konstitusyon at Kasaysayan

Sa talakayang pagbubuo ng batas, kaugnay ng wika, tunay na walang ibang mahahalagang dokumentong pagbabatayan kung hindi ang mga nasabing konstitusyon. Paulit-ulit na binabanggit ng mga mananaliksik sa sosyal sayans at humanidades na ang mga dokumentong ito ay may matagal at masalimuot na kasaysayan bago naitadhana ang Artikulo 14 (Konstitusyong 1987) hinggil sa wika at usaping kultural/ideyolohikal. Ayon sa pambansang artista na si Dr. Bienvenido Lumbera mula sa kanyang akdang Saan Tutungo ang Wikang Filipino Ngayong Binubura ito ng Globalisasyon? (SANGFIL Sourcebook 2, 2005):

Sumandaliang balikan natin ang naging kasaysayan ng wikang pambansa. Kilalanin natin ang mahigit na kalahating siglo ng naging buhay nito ay panahon ng pagtuklas ng identidad. Magusot ang mga pangyayaring humubog sa wika, kaya't kailangan nating limiin ang yugto-yugtong pag-unlad nito. Nagsimula ang buhay ng wikang pambansa nang itakda ng Konstitusyong 1935 ang pangangailangan para sa isang wikang bibigkis sa mga mamamayang tatawaging Filipino. Itinayo ang Institute of National Language, at ito ang nagpasya na ang wikang pambansa ay ibabatay sa wikang Tagalog. Mala-Tagalog ang unang naging anyo ng wikang pambansa, bagay na sa kaluanan ay tinutulan ng taga-ibang rehiyong may sariling wikang katutubo na ipinalagay nilang pinapatay ng wikang galing sa sentro. Sa layong ipaangkin sa mga rehiyon ang wikang pambansa bilang wika hindi lamang ng tagasentro kundi ng buong kapuluan, noong dekada 1960 ay tinawag

itong "Pilipino". Ang ikalawang anyo ng wikang pambansa ay hindi pa rin nakapagpatahimik sa mga pagtutol bagama't patuloy na ang anyong ito ang itinuturo sa mga paaralan. Noong 1970, nang tumawag ang pamahalaang Marcos ng bagong kumbensiyong konstitusyonal, naging magiit ang ilang delegadong nagsasabing walang ipinagkaiba ang "Pilipino" sa mala-tagalog na wikang pambansa. Noong nagsimula ang rebisyon ng orihinal na wikang pambansa upang buksan ito sa pagpasok ng bokabularyo, gramatika, sintaks, at mga letra ng mga kapatid na wika galing sa iba't ibang rehiyon at sa iba't ibang grupong etniko. Sa Konstitusyong 1973 at Konstitusyong 1987, pinagtibay ang pangatlong anyo ng wikang pambansa na sinimulan nang kilalanin bilang "Filipino"...263

Binabanggit na di rin maitatatawa na sa diskursong nasyunalismo ay may mahalagang papel ang pambansang wika. Mas magiging malalim at makabuluhan ito kung iuugnay sa mga pag-aaral sa mga pambansa/pangnasyong kalayaan at pananakop. Ito ay pinatutunayan ng mga pakikialam ng akademya at mga gobyerno sa balangkas ng pag-aaral sa Pagpaplanong Pangwika na tumambol ng mga dekada 1940-1950. Napagalaman na ang tunguhin ng pagtuklas at paglilipat ng kaalaman sa mga paaralan ay may paralel ding tunguhin sa pagbubuo ng wikang pambansa lalo na sa mga bansang naging kolonya at neokolonya Ang wikang pambansang ito ay maaaring pumili sa mga wika sa katutubo o lokal na mga pampulitikang yunit, wikang bitbit ng mananakop at maaaring wikang sintesis. Ang huli bilang bunga ng masalimuot na kasaysayan at interaksyon at o pulitika sa pagitan ng mga wikang katutubo.

Gaya ng mga dating kolonya o pagiging malakolonya ng Pilipinas, nasasalamin din ba ang tatlong tunguhing nabanggit? Sa karanasan ng Pilipinas ito ba ay madaling masukat at mapatotohanan?

Krusyal ang papel ng paggamit sa wikang Tagalog ng Katipunan ni Andres Bonifacio. Bilang wikang opisyal ng organisasyon di napigilan ang paglaganap nito sa mga/bayan at sa kalauna'y wika ng sentrong syudad sa bansa. Malinaw, ang mga konstitusyong 1973 at 1987 ay mga dokumentong pambayan na nagpapahalaga sa ikatlong tunguhin sa pagbubuo ng wikang pambansa, tungo sa nasyunalitikong sintesis.

Sa karanasan sa Pilipinas, makikita kung gayon sa pamamagitan ng Konstitusyon at ng kilusang rebolusyunaryo (sa pamamagitan ng Katipunan), magkadugtong ang Pagpaplanong Pangwika sa palisi at papel ng malalawak na organisasyong pribado man o publiko. Bilang produkto ng pandaigdigang kumperensya sa wika noong 1969, binaybay ng Can Language Be Planned nina Jernudd ang mapwersang gamit ng wika sa paghubog ng mga lipunan. Pinatunayan ng nasabing akda ang multidisiplinaryong lapit sa pag-aaral ng wika. Lampas ito sa lingwistiks kasama ang mga erya ng sosyal sayans kasama ang syensyang pampulitika at Pagplanong Pangwika bilang erya ng Sosyolingwistiks (o Applied Linguistics).

Pambansang Wika sa Hulma ng Larangang Pagpaplanong Pangwika

Mahalagang masipat ang pagtatalakay ni Dr. Pamela Constantino sa kanyang Introduksyon (SANGFIL Sorcebook 2, 2005) hinggil sa maikling kasaysayan ng Pagpaplanong Pangwika. Isa itong larangang bunga ng mga pagpupunyagi at panawagan kaugnay sa wika kasama ang mga pag-aaral sa wikang pambansa. Binanggit ni Constantino:

Ang iba-ibang naging patakaran, pagtugon, pagkilos, at reaksiyon sa mga pangayayaring pangwika ay nagbunsod sa mga sosyolohista, at lingguwistika na magkainteres sa mga wika sa iba't ibang bansa, lalo na sa pambansang wika, komon na wika, lingua franca, at ilang penomenon at programa gaya ng bilinguwalismo.

Sinalo ng akademya ang pagsusuri sa mga ginagawang ito ng mga bansa kaugnay ng kanilang wika. Dahil dito nabuo ang larangan ng Pagpaplanong Pangwika (Language Planning). Kung minsang tinatawag din itong Inhinyeriyang Pangwika (Language Engineering mula kay S. Takdir Alisjahbana ng Indonesia), o kaya'y Lingguwistikong Politikal (glottopolitics)..3.

Inilinaw din ni Dr. Constantino ang ugnay ng nasaning larangan sa mas malawak na kaganapan sa lipunan bilang tugon na rin sa limitasyon ng lingguwistika bilang larangan. Tinalakay rin ang antas na inabot ng larangan sa mga partikular na pokus/pagpupunyagi kasama ang pagpapakilala sa mga higanteng pangalan o iskolar sa iba't ibang panig ng daigdig:

Ang Pagpaplanong pangwika ay isang erya ng Sosyolingguwistika na itinuturing naman na isang erya ng Applied Linguistics na nabuo dulot ng pangangailangang suriin ang wika batay sa kaugnayan nito sa lipunan. Ang pagsusuring ito ay hindi nagagawa sa larangan ng lingguwistika na sumusuri sa wika sa sarili lang nito at hiwalay sa lipunang kinabibilangan nito..

...Bagamat naging pokus ng maraming pag-aaral ang pagtugong pangwika sa mga pagbabago bunga ng kolonisasyon, bahagi na rin ng pag-aaral maging ang mga programang pangwika ng mga sumakop na bansa. Ilan sa mga paksang ito ang multilinguwalismo bunga ng migrasyon gaya ng sa Amerika at Europa, mga pagbabago sa ispeking at sistema ng pagsulat gaya ng sa Tsina at Japan, mga programa sa pagsasalin gaya ng sa Rusya, Japan, atbp..

Ila sa mga iskolar na mga nakilala sa larangan ng Pagpaplanong Pangwika sina Einar Haugen, Joshua Fishman, Joan Rubin, Bjorn Jernudd, Jyotirinda Das Gupta, Sutan Takdir Alisjahban, Asmah

Haji Omar, Paul Garvin, Valter Tauli, V.S. Neustupny, Punya Sloka Ray, Charles Ferguson,...Sa Pilipinas naman, ilan sa mga nagsuri sa mga problemang pangwika sina Andrew B. Gonzales, F.S.C. (bilinggwalismo), Ernesto Constantino (Filipino at Universal Approach), at Bonifacio Sibayan (Intelektuwalisasyon).

Mula noong dekada 1960 nang lalong naging interesado ang mga iskolar (lingguwistika, sosyolohista, sikolohista, politikal na siyentista, sosyolingguwista, sikolingguwista), lalo pang dumami ang gumawa ng pag-aaral at pagsusuri sa mga problemang pangwika sa Norte Amerika, Europa, Aprika, Asya, at Latin Amerika...3-4

Di rin matatawaran ang kontribusyon sa larangan ni Robert Cooper sa kanyang librong Language Planning and Social Change (1989) sa masinop na paglatag ng mga depinisyon ng Pagpaplanong Pangwika. Bunga ito ng mahigit dalawang dekada ng mga karanasan at pagsisikap akademiko mula sa bansang mayayaman hanggang sa mga kolonya at o neokolonya. Ayon sa akda, sinimulan ang pagpapakahulugan sa larangan ni Einar Haugen na sa kalauna'y mas titignan bilang outcomes ng mga desisyon kaugnay ng pagpaplanong pangwika bago matapos ang dekada 1960 (1969, 30). Higit na mayabong ang paglitaw ng iba't ibang depinisyon sa pagpaplanong pangwika ng dekada 1970 hanggang dekada 1980. Sa kabuuan ang mga pagpaplanong pangwika ay tumutugon sa mga suliraning pangwika na maaaring direktang usaping wika o higit na nakasadlak sa mga usaping pulitikal, ekonomik at o panlipunan. Karaniwan ang mga suliraning pangwika ay inuugnay sa mga batayang itinatakda ng mga sektor o grupong nakikinabang/makikinabang sa wika at sa gamit at o sa anyo ng wika.

Mga Antas, Dimensyon at Proseso sa Pagpaplanong Pangwika

May binabanggit na dalawang antas sa Pagpaplanong Pangwika: makro at maykro. Samantala, may tatlong dimensyon, kagyat na layunin o komponent. Ang mga ito ay istatus na pagpaplanong pangwika, korpus na pagpaplanong pangwika at akwisisyong pangwika. Ang istatus na pagpaplanong pangwika ang nagbibigay pansin sa mga tiyak na gamit mula sa wika ng pagkatuto sa mga akademikong gawain at o intelektuwalisasyon, wikang opisyal ng pamahalaan (korte, lehislatura, ehekutibo), ng negosyo at iba pang panlipunang institusyon. Ayon ulit kay Cooper (1989), ang korpus na pagpaplanong pangwika ay nakatuon sa pagbubuo/pagbabago/pamimili ng mga porma o kowd na ginagamit sa pagpapahayag oral o nakasulat. Bahagi nito ang mga gawain sa pagbabago ng ispeling, paglikha o pagbubuo ng mga salita. Pinagtutuunan naman ng pansin ang pagpapalaganap ng wika at epekto sa gumagamit ng wika sa dimensyong akwisisyong pangwika.

Ang Larangan ay kinapapalooban ng mga prosesong seleksyon, kodipikasyon at elaborasyon at implementasyon ng mga elementong lingwistik, ayon kay Haugen.

Nilagom ni Dr. Constantino sa Introduksyon (SANGFIL Sourcebook 2,2005) na may nakapaloob na apat na tiyak na proseso kaugnay ng pagpaplanong pangwika. Ang unang proseso ay pagsasagawa o pamimili ng norm na maaaring wika mismo o anyo ng wika. Ito ay para sa tiyak na gamit at pamimili ng kowd o pagbubuo ng patakaran ng mga naitakdang institusyon o samahan. Susundan ito ng pagsasagawa ng kodipikasyon ng wika o anyo ng wika o kowd na pipiliin batay sa itinakdang gamit. Maaaring maisakatuparan ang proseso sa pamamagitan ng pagbubuo ng libro/panuntunang gramatikal at diksyunaryo. Sa elaborasyon naman ay nakatuon sa pagpapayabong ng mga opsyon/pagpipilian/varayti. Sa huling yugto nagkaroon ng kaunting pagkakaiba sa dalawang prosesong nabanggit. Ang huling yugto ay ang pagtitiyak ng pagpapatupad ng anumang pagbabago/solusyong napili tungo sa ganap na pag-aangkin ng grupong pinaglalaanan ng desisyon at o pagbabago/gawaing pangwika. Kultibasyon o pagtataguyod o pagsusulong ng tiyak na varayti ang huling bahagi naman para kay Neustupny.

Pagpaplanong Pangwika sa Tawid Bayan o Kros Kultural na Sipat

Isang interesanteng erya ng pagpaplanong pangwika ay ang tawid-bayan o kros kultural na pag-aaral. Higit itong nagiging kapana-panabik dahil inilulugar at pinag aaralan ito sa malawak na lunan/lipunan at sa lalim ng kasaysayan ng mga partikular na bansang pinag-aaralan. Mayabong din ang mga pagpupunyagi sa mga komparatibong pag-aaral sa mga karanasan sa pagitan ng mga bansa/bayan.

Mula sa *Tungo sa Modernisasyon ng Pagpaplanong Pangwika: Karanasan ng Malaysia, Indonesia at Pilipinas* ni Pamela Constantino (1990) ipinakita ang mga natatanging karanasan ng ilang bansa sa Asya lalo't higit sa Timog-Silangang Asya. May partikularidad ang nasabing rehiyon na sumailalim/sumasailalim sa serye ng pananakop mula sa mga bansa sa Europa at Hapon. Sa karanasan ng Malaysia at Indonesia, bilang mga nasakop na bansa, sa kolonyal na panahon ang opisyal na wika at wika sa edukasyon ay wika ng mga mananakop o dayuhan. Para sa Malaysia ay Ingles (Britanya ang mananakop) at Dutch para sa Indonesya (Dutch). Ang wika sa edukasyon at opisyal na wika sa Malaysia at Indonesia ay mga katutubo (Bahasa Malaysia sa Malaysia at Bahasa Indonesia sa Indonesia). Kapwa sa parehong bansa, midyum ng pagtuturo at asignatura lamang ang Ingles. Tinalakay din na ang tunguhing modernisasyong pangwika ng mga nasabing bansa ay itinataguyod ng mga ahensyang pampamahalaan (Dewan sa Malaysia at Pusat Bahasa sa Indonesya).

Sa komparatibong pag-aaral naman ni Dr. Lydia Liwanag, halos pareho ang resulta ng ganitong pagsusuri (disertasyon 1996 at SANGFIL Sourcebook 2 ng 2005). Sa kanyang tawid-bansang pag-aaral sa mga bansang Singapore, Hongkong at Pilipinas, binanggit na sa kolonyal na panahon ay nanaig ang kolonyal na wika ng mananakop, ang Ingles. Sa matagal na panahon, bilingwal ang patakaran sa edukasyon sa Pilipinas. Ingles at alinman sa Tamil, Malay at Intsik naman para sa Singapore samantalang Ingles at Intsik naman sa Hongkong.

Sa proseso ng *kodipikasyon at elaborasyon*, nagsisilbing panimulang batis ang karanasan ng Korea, Japan at Malaysia at Indonesya. Isa si Young Chal (2005) sa mga dalubwika na nagbigay pansin sa Ortograpiya ng bansang Korea. Ayon sa kanyang pag-aaral, ang pagkakaroon istandardisasyon sa wika na mahigpit na ipinatutupad ng pamahalaan, may tendensyang purismo sa wika, pamantayan sa ispelang at pagkaroon ng karakter na halong Tsino at Koreano. Binabanggit na bagaman may pagkakataon ang mga dalubwika na lumikha ng diksyunaryo, dumadaan pa rin ang kanilang akda sa pagsusuri ng pamahalaan bago gamitin ng mga paaralan.

Sa mga bansang Malaysia at Indonesia, nagtaguyod ng istandardisasyon ng mga teknikal na salita at naging tuluytuloy na akademikong gawain ang pagsasalin ng mga akda. Bokod tangi ang kanilang mahigpit na ugnayan sa pagsasagawa ng istandardisasyon ng ispelang.

PAGPAPLANONG PANGWIKA SA PILIPINAS

Balik-Tanaw sa Kasaysayan

Batay sa aking akda na *Ang mga Winawala, Nagwawala at Wawalain: Pagwiwika sa Sistematikong Pamamaslang sa Sa/Ng Rehimeng Arroyo (KONTRA-GAHUM: Academics Against Political Killings, 2006)* binaybay ko ang mga pagpupunyagi kaugnay ng tunguhin ng mga pag-aaral sa wika at wikang pambansa. Binanggit na sa panahon ng Kastila ay naging malaki ang papel ng wika sa pamamayagpag ng mga prayle at nga mga relihiyosong orden. Sa kanilang kahusayan sa wika ng manankop at sa mga lokal na wika, sila ang nagsilbing gitnang tulay o tagapamagitan sa mga katutubo at sa kolonyal na Espanya. Ito ay sa gitna ng katotohanan na kanilang sinuway ang tagubilin na ituro ang wika ng mananakop sa mga paaralan. Wikang tagalog naman ang ginamit ng ilang kasapi ng Kilusang Propaganda at naging opisyal na wika ng Katipunan/pamahalaang Katipunan ni Andres Bonifacio. Naging matibay na kasangkapan naman ng mga Amerikano ang sistema ng edukasyon sa kampanyang pagpapahupa bitbit ang kanilang kultura at wika. Nagkaroon naman ng pag ihip ng hangin sa Panahong Komonwelt at panahon ng Hapon sa muling pag igting ng paggamit ng wikang katutubo. Simula ng Konstitusyong 1973, nagsimula ng sumulpot, pag-usapan at patuloy na ginagamit ang wikang Filipino.

Ang Wika sa Panahon ng Globalisasyon

Binabanggit na sa panahon ng globalisasyon, na minsa'y tinatawag na Thatcherism o Reaganism (dahil ginamit ang termino at umiral sa mga binabanggit na panahon ng mga nasabing kapitalistang bansa), nagiging litaw ang mahigpit na ugnayan ng disenyo ng ekonomiya, tunguhin ng sistema ng edukasyon at dominanteng kultura (kasama ang wika).

Mula sa aking akda mula sa librong Mula Tore Hanggang Palengke: Neoliberal Education in the Philippines (CONTEND, 2007), binigyan ng pansin ang paghuhugis ng komodipikadong wika sa balangkas ng Marketisasyon ng Edukasyon:

Sa kontemporaryong panahon, masasalamain ang marketisasyon sa wika at pagsisilbi sa gatekeeping ng kultura at lakas-paggawang gawain ng unibersidad/at o paaralan sa pamamagitan ng 2001 Revised Basic Education Curriculum (RBEC) na nagbabawas ng time on task sa asignaturang Filipino. Kakabit ang pagpapatuloy ng baylinggwala na palisi sa wika at paggamit sa Ingles sa agham at matematika, wika at paketeng electronic information ng mga kursong ICT at distance education, pakikipag-tie-up ng mga unibersidad sa call centers. Masusuri rin ang pagpapalawig ng mga kursong Ingles kumpara sa Filipino para sa General Education Program sa antas-kolehiyo, pagtataguyod ng Executive Order 210 at serye ng bulabog ng Gullas Bills. Nariyan din ang pagpapahina sa mga kursong pangkasaysayan tungo sa kritikal na pagsusuri at paglinang ng lokal na yaman at lakas na kadalasang gumagamit ng pambansang wika...Abad 217

Bukod sa binabanggit na mga batas at patakarang direktang nagpapahina sa gamit ng wikang pambansa sa mga paaralan, maaaring bahagi ng usapin sa wika ang tinatawag na re-semanticization ng wikang Ingles. Sa aspetong ito ipinapakita ang tahasang ugnayan ng globalisasyon sa wikang Ingles. Ang wika ng makapangyarihang Estados Unidos at wika ng korporasyon ay nagkakaroon ng nag-iisang pusod o hilab. Ang mga salitang *efficiency, marketability, chief executive officer, labor contractualization o absence of employee-employer relation* ay mga nagiging palasak na salita sa akademya kahit sa mga batayang dokumento ng mga akademikong institusyon gaya ng UP Charter (RA 9500) ng Unibersidad ng Pilipinas.

Sa dokumentong Roadmap for an ASEAN Community 2009-2015, binabanggit sa bahagi ng Human Development (sa balangkas ng ASEAN Socio-Cultural Community Blueprint) ang mga sumusunod:

A1/1.1/xviii. Support the citizens of Member States to become proficient in the English language, so that the citizens of the ASEAN region are able to communicate directly with one another and participate in the broader international community;

A2/1.2/ii. Promote the use of English as an international business language at the work place.

Ang mga kaganapang nabanggit, sa panawagang internasyunalisasyon, ay kasalukuyang humahagupit sa sistema ng edukasyon mula sa batayang antas hanggang sa tersyaryo.

Higit itong mananalasa at magpapatindi ng krisis ng kolonyal/komersyal at represibong edukasyon (na noong dekada 1970 pa nasuri ng Ikalawang Kilusang Propaganda).

Sa ilang malalaking unibersidad sa NCR, ito ay nag-anyo ng calendar shift, pagdami ng anyo ng bayarin o TOFI, pagkakaroon ng trimesters, pagpasok ng mga bilyonaryong komprador sa negosyo ng edukasyon gaya nina Henry Sy, Lucio Tan, atbp.

Ang matinding problema sa 14% na finishing/completion rate sa kolehiyo (ayon mismo sa CHED Briefing Paper 2013) mula sa 43% finishing/completing rate sa hayskul. Ito ay bukod sa maraming kakulangan (sa libro, guro, pasilidad, atbp) at titingkad sa bagong kurikulum na K-12 at CHED Memorandum #20 s.2013. Gaya ng naganap noong dekada 1970-1980 sa pamamagitan ng National College Entrance Examination (NCEE), magkakaroon na natural na pagsasala sa mga estudyanteng tutuloy sa kolehiyo. Ang *tracks sa senior high school*, ang kawalan ng kakayanang ipatupad kasama ang mga rekurso sa senior HS sa mga probinsya at rehiyon ang magpapalala sa problema ng accessibility. Ganap ng maisasakatuparan ng maagang pagpasok sa lakas-paggawa ng mga kabataang di makatutuloy sa kolehiyo o kahit makatapos man lamang ng hayskul. Pasok na pasok ito sa kahingian ng ASEAN 2015, kung saan ang elementarya lamang ang kinikilang batayan ng pagkakaisa bilang *compulsory education*.

ANG PAMIMILOSOPIYA SA/ NG WIKANG PAMBANSA/FILIPINO

Sa mga naunang diskurso, ipinaliwanag ang mahigpit at lantarang ugnayan ng globalisasyon/ekonomiya, krisis ng sistema ng edukasyon. Makikita ito mula sa mababang badyet, sa pagmamaniplula ng kurikulum hanggang sa pagpapalakas ng Ingles at pagpapahina ng wikang pambansa/Filipino at larangang Filipino.

Binanggit din ang mga pagtatangka o pagkukunwari (sa 12th-15th Congress) ng mga debate sa wikang pambansa at sa wikang Filipino sa gitna ng pagkakatala nito sa dalawang huling Konstitusyon ng Pilipinas. Malinaw rin ang kakatotohanan sa isang banda, ang pagkakatala sa mga probisyong pangwika sa Konstitusyong 1987 ay bunga ng ideyalismo at halina ng Edsa 1. Sa bahagi ng *advocates* mula sa hanay ng akademya, isang malaking tagumpay ang tanghalin ang wikang pambansa na dumaan sa butas ng karayom ang sinuong na debate at gawaing *lobby*.

Isinasaad sa Artikulo XIV, Seksiyon 6 na:

Ang wikang pambansa ng Pilipinas ay Filipino. Samantalang nalilintang, ito ay dapat payabungin at pagyamanin pa salig sa umiiral na mga wika ng Pilipinas at sa iba pang mga wika.

Alinsunod sa mga tadhana ng batas at sang-ayon sa nararapat na maaaring ipasiya ng Kongreso, dapat magsagawa ng hakbangin ang Pamahalaan upang ibunsod at puspasang itaguyod ang paggamit ng Filipino bilang midyum ng opisyal na komunikasyon at bilang wika ng pagtuturo sa sistemang pang-edukasyon.

Sa Seksiyon 7, isinasaad naman ang ganito:

Ukol sa layunin ng komunikasyon at pagtuturo, ang mga wikang opisyal ng Pilipinas ay Filipino at, hangga't walang ibang itinatadhana ang batas, Ingles.

Ang mga wikang panrehiyon ay pantulong na mga wikang opisyal sa mga rehiyon at magsisilbi na pantulong na mga wikang panturo roon.

Ang paikut-ikot at walang katapusang debate sa papel at halaga ng wikang pambansa/Filipino ay nananahan at nag-uugat sa krisis sa lipunan atrasado at kolonyal. Sa kabilang banda naman, hindi rin pwedeng pasubalian ang kapangyarihan ng wika / wikang pambansa sa pagbabalikwas mula sa tiwaling sistema. Napatunayan ito mismo sa kasaysayan ng bansa mula sa panahon ng Katipunan hanggang sa aktibismo ng dekada 1970. Dito napakalaga ang papel ng pagpaplanong pangwika, sosyolingwistiks na nakatuon sa gamit ng wika.

Sa pagsasalansan ng diskurso sa wikang pambansa at sa wikang Filipino bilang wikang pambansa ay inisyal na nabubuo ang sumusunod na pilosopiya:

Ang pilosopiya sa wikang pambansa ay sumasagot ng mga usaping katangian, pinagmulan at gamit ng wika. Kung ilalapat ito sa kaso ng wikang Filipino bilang wikang pambansa:

1. katangian-patuloy na payayabungin (mula sa mga wika sa Pilipinas at iba pang wika), nakabase sa mga komon na padron ng mga wika sa bansa/ unibersal na lapit, de facto at de jure
2. pinagmulan/batayan- lingwistikal (Tagalog, mga wika sa Pilipinas at mga wika ng mananakop), historikal at antropolohikal (karanasan ng Katipunan ni Andres Bonifacio, karanasan sa sistema ng edukasyon at lakas ng mas midya at kulturang popular)
3. gamit- na instrumental sa pagkakaisa at sa demokratisasyon (wika ng pagtuturo at pagkatuto, pambansang lingua franca, wikang opisyal) at sentimental (pagbibigay kilanlan/identidad at dignidad bilang isang bansang naghahangad ng soberanya)

KATANGIAN NG WIKA

1. patuloy na payayabungin (mula sa mga wika sa Pilipinas at iba pang wika)
2. nakabase sa mga komon na padron ng mga wika sa bansa/ unibersal na lapit
3. de facto at
4. de jure

Bukod sa mga pagpupunyaging akademiko, sa pagbaybay sa katangian ng wika, pangunahin ang pagbabalik-aral sa Konstitusyong 1987. Mapagkumbabang itinatadhana ang pag-uugat ng wikang pambansa/Filipino sa mga wika sa Pilipinas sa konteksto ng pag-usad ng sarili nitong panlipunang kasaysayan. Ayon sa Konstitusyon:

Artikulo XIV, Seksiyon 6 na:

Ang wikang pambansa ng Pilipinas ay Filipino. Samantalang nalilintang, ito ay dapat payabungin at pagyamanin pa salig sa umiiral na mga wika ng Pilipinas at sa iba pang mga wika...

Samantala sa akdang FILIPINO O PILIPINO (na inedit nina E Constantino/Sikat/Cruz, 1974) konsistent ang kahingian at layunin nito sa Konstitusyong 1987 sa pagbubuo ng wikang pambansa. Inilagay sa konteksto ng mahabang kasaysayan ng tunggalian sa wika sa pagitan ng mamamayan na may iba't ibang loyalti sa kultura at wika. Maaga ng ipinahayag na mahalaga na natural na umusbong ang wikang pambansa mula mismo sa pagtataguyod at paggamit ng mamamayan nito. Binabanggit din ang katangian ng mga wika sa bansa, ang binhi sa yumayabong na wika ng mamamayan at o wikang pambansa:

...ang aming pangunahing layunin sa pagpopropos sa paraang unibersal sa pagdebelop ng wikang pambansa ng Pilipinas ay hindi para pigilan ang paggamit ng Pilipino bilang wikang pambansa ng Pilipinas kundi para masiguro na kung sakaling hindi tatanggapin ang Pilipino, maaaaring dumebelep sa loob ng pinakamaikling panahon ng isang wikang angkop na maging wikang pambansa-sang wikang aktuwal at natural na gagamitin at hindi isang wikang mananatiling simboliko lamang at laging naghihingalo dahil hindi natural na ginagamit.. 19

Tagumpay ng Wikang Pambansa

Sa pinal na analisis, ang tagumpay ng isang wika na maging wikang pambansa ng isang bansa ay depende hindi sa pagiging artipisyal o

natural nito kundi sa pagtanggap o atityud (attitude) ng mga taong pinag-uukulan nito o dapat na gumamit nito. Kami sa UP ay matatag na niniwala na ang wikang madedebelop sa pamamagitan ng paraang unibersal ay mas madaling tanggapin at gamitin kaysa sa wikang Pilipino, lalo na iyong Pilipinong itinaturo ngayon sa mga public school, bilang wikang pambansa ng Pilipinas. Ang paniniwala naming ito ay batay sa mga sumusunod na dahilan: (1) Ang wikang mabubuo sa pamamagitan ng paraang unibersal ay hindi batay sa Tagalog lang o sa isang wikang inaari o inaangkin ng isang malaking etnikong grupo; (2) Ang wikang ito ay base sa marami kundi man sa lahat ng mga wika at dayalek ng Pilipinas; (3) Hindi papaboran ng wikang ito ang alinman sa mga etnikong grupo ng Pilipinas; (4) Ang pagbuo at pagpapayaman sa wikang ito ay magiging responsibilidad ng lahat ng etnikong grupo sa Pilipinas, hindi ng isang grupo lang.

Sa kabuuan, nakikita naming na ang paggamit ng paraang unibersal sa pagdebelop sa pambansang wika ng Pilipinas ay magbubunga ng malaking epekto o pagbabago sa atityud ng mga Pilipino, hindi lang sa kanilang wikang pambansa kundi pati na sa kanilang kultura at literatura at sa kanilang bayan at kapwa Pilipino. Sa paggamit nila ng wikang pambansang dinebelop sa paraang unibersal, na binubuo ng mga sangkap at anyong nagmumula sa iba't ibang wika at dayalek ng Pilipinas, malalapit sila sa iba't ibang kultura, literatura, tao at rehiyon ng Pilipinas. Lalaki ang kaalaman at interes nila sa mga ito at ang atityud nila sa mga ito ay magiging masigla at positibo imbis na laging malamig o paiwas o negatibo. Sa paggamit nila ng wikang pambansang dinebelop sa paraang unibersal, makikita nila na ang wikang ito'y mula at para sa lahat ng Pilipino, at ito'y nagbibigay ng pabor sa lahat ng Pilipino, hindi sa mga miyembro ng isang etnikong grupo lang. Makikita rin nila na ang wikang ito'y mas madaling matutuhan at mas epektibong magagamit ng mga Pilipino kaysa wikang Ingles, at ang wikang ito at hindi ang wikang Ingles o anumang dayuhang wika ang tunay na tatak at daluyan ng pambansang kultura at identidad ng mga Pilipino. Kaya't naniniwala kami na hindi na kailangang maghintay pa ang mga Pilipino ng 100 o 50 o kahit na 25ng taon para makita nila na ang kanilang wikang pambansa ay siyang wika ng kanilang pagkakaisa at pagkakaiba, ang wika ng kanilang identidad, at ang wikang magpapalaya sa kanila sa mga banyaga at alienadong isipan at oryentasyon.) 29-30

PINAGMULAN/BATAYAN NG WIKA

1. lingwistikal (Tagalog, mga wika sa Pilipinas at mga wika ng mananakop)

2. historikal at antropolohikal (karanasan ng Katipunan ni Andres Bonifacio, karanasan sa sistema ng edukasyon at lakas ng mas midya at kulturang popular)

Sa maraming debate sa wikang pambansa/Filipino mula sa Kongreso hanggang sa akademya, tunay na hindi produktibo at nakapagpapalapot ng dugo. Inaasahang magaganap ang ganito dahil magkaiba ang dimensyon ng pananaw ng mga nagtatagisang panig. Marami ang nagmamarunong at subhetibong itong isinasalang at ikinukumpara sa wikang Ingles at sariling lokal na wika. Dagdag pa, ang mapanghimutok na tirada lalo ng mga di taal na taga-NCR, laban sa NCR imperialism. Sinasabi nga, *whether we like or else*, sa NCR itinatag ang anti-kolonyalismong Katipunan. Sa kabilang banda, dito rin nakaluklok ang kapangyarihan ng mga papet hanggang sa pagsasalikop sa halina ng kasuluyang tinatawag na kulturang popular.

Hindi naman matitinag, na puspos sa paghihimagsik at nakapaloob sa kilusang mapagpalaya o higit pa sa kilusang rebolusyunaryo, ang mga pahayag sa ugnayan ng wika at patakaran pangwika sa Kilusang Pambansa Demokratiko. Sinasabing ang kilusang ito ang pinakamatandang kilusang rebolusyunaryo sa Asya bagamat dumaan at dumadaan sa mga yugto ng paghina, pagbangon at pagpapanibagong lakas. Ipapahiwatig sa mga susunod na talakayan ang pagtataqguyod na nasabing kilusan sa wikang pambansa. Mapapansin ang pahayag sa kahalagahan ng wikang nakaugat sa kilusan na may pagpapahalaga sa balanse ng kakayanan ng wikang maunawaan ng masa at wikang nagdadala/magpopularisa sa ideolohiya ng kilusan. Binabanggit din ang kapangyarihan ng wika sa mapagpalayang potensyal nito. Ayon sa KPD SA WIKA (1991) ni Prop. Monico Atienza:

Tentatibo, sa kabuuan, ang naabot sa pagtalakay ng mga isyung tinukoy. Halimbawa: Behikulo o midyum ng ideolohiya ang wika at ang pulitika'y masinop na naipaabot ng wika; kung gayon, dapat laging maingat at makinis sa paggamit ng wika. Ang wika ay mabisang sandata ng rebolusyon. Nararapat lamang paunlarin ng KPD ang isang PW; mas mainam na gamitin at paunlarin ang wikang kilala o ginagamit na ng nakararami sa bansa. Ang demokratikong rebolusyon ay tiyakang mapauunlad ng isang PW. Mahalagang ng pagpapaunlad sa PW ang mga gawaing pagsasalina ng KPD. (KPD Atienza 60)

(Babangitin na kung tinukoy ang PW, itinataguyod ng KPD ang Pilipino bilang pangunahing batayan ng pinalalawak at nadedebelop na Filipino sa buong bansa. Magkaganito man, matibay ang pansin ng KPD sa magkakahawig na istruktura at iba pang katangian ng mga wikang katutubo sa Pilipinas.)

Ilang Pangkalahatang Tuklas

3. *Ang paggamit at pagpapalaganap ng PW at ang sistematikong mga hakbang, pagpapalano at patakaran ay nakaugnay nang mahigpit sa mga gawaing pang-ideolohiya, pampulitika at pang-organisasyon sa ligal, mala-ligal at iligal na mga kawing ng kadenang KPD. Kagyat ang pagkilala ng mga ito na ang PW ay napakahalagang bahagi ng rebolusyong kultural at demokratikong rebolusyong bayan.*

4. *Ang wika ay instrumento ng ideolohiya, behikulo ng linyang pampulitika, at mabisang tagapagbuo ng mga organisasyong rebolusyunaryo. Sinasalaming ng wika ang mga relasyong panlipunan at tunggalian ng mga uri sa lipunan. Ang sabihing may sariling wika ang masa at iba pang seksyon ng nakararaming mamamayan, at may kanyang wika rin ang naghahari at nangingibabawa sa lipunan, ay hindi kalabisan, o kathang-isip kaya.*

11. *Ang mga organisasyong kultural ng KPD ay mahalagang elemento sa pagpapalaganap, pagpapaunlad, istandardisasyon, eleborasyon at intelektwalisasyon ng PW.*

12. *Marami-rami nang mga aklat, pamplet, dyaryo at magasing isinusulat sa PW sa ilalim ng KPD.*

15. *Sasabihing maitatangi ang PW ng KPD kaugnay ng ilang puntong sumusunod: a) pagiging simple at magaan nito; b) diin sa katiyakan o presisyon ng mga termino at eksperesyon; c) tiyak na mga ambag nito sa paglawak ng leksikong PW; d) mas maluwag nitong pagtanggap ng mga termino at ekspresyong galing sa ibang wika sa Pilipinas, kasama na ang mga dayuhang wika, ngunit may malaking silang pagkiling sa mga tunog at pamamaraan sa pagbigkas at/o pagbaybay na kinamihansan ng mga taumbayang kanilang nakakaugnay at nakakasama sa mga gawain aktibidad ng rebolusyon; at e) anumang paggamit ng wikang pambansa (pagsasalita at pagsulat) ay tiyaking pagsilbi sa mga layunin, pagpapahalaga at tungkilin ng demokratikong rebolusyong bayan.*

16. *Pilipino ang pambansang wika. Ito ay batay sa mga dokumento at masasabing paninindigang pampulitika ng KPD sa wika. (Ang Filipino ay sa nakakalalaking bahagi ay nasa istruktura ng Pilipino.) Hindi tinututulan ang Filipino; ito'y ang pinalalawak na wikang Pilipino na tumatanggap ng iba't ibang katangian at salita mula sa iba't ibang wika at wikain sa Pilipinas (63-64)*

Muling pinasasadahan at binigyang pansin ang unibersal na lapit sa pagkakabuo ng wikang pambansa ayon sa dating direktor ng Sentro ng Wikang Filipino, Dr. Teresita Maceda. Binabanggit ang miskonsepsyon sa pag-uugat at o tunguhin ng wikang pambansa/Filipino. Ayon kay Dr. Maceda:

..Pangatlong pagsubok ang pag-iral ng maraming miskonsepsyon tungkol sa Filipino na nagiging hadlang sa pagpapalaganap nito. Unang-una na ang patuloy na pagtawag ditong Tagalog. Kadalasan, nangyayari ito dahil, sa unang tingin, tila binubuo ito ng bokabularyong Tagalog. Wala sa ating isip na galing sa iisang sinapupunan ang ating higit na isandaang wika sa Pilipinas at ang akala nating salitang Tagalog sa katunayan ay Sebuwano rin, at Hiligaynon, at Ilokano at Ibanag. Halimbawa na lang ang mga salitang mata, bituin/bitwen, bahay/balay, bigas/bugas, tubig, langit, hangin, asin at marami pang iba. Bukod dito, ang istruktura ng Filipino ay kakaiba na sa Tagalog. Binubuo ang Filipino ng mga elementong unibersal sa lahat ng wika sa Pilipinas. At dahil ito ay pambansang lingua franca, naimpluwensyahan ang istruktura nito ng mga elemento sa ibang mga wika sa (P)ilipinas... natural na wika ang Filipino at hindi isang wikang nilikha o inimbento ng ilang linggwist. Tulad ng lahat ng buhay na wika sa mundo, bukas ito sa pagbabago ng panghihiram mula sa mga wika sa (P)ilipinas at gayundin sa mga wikang banyaga. Sapagkat sa panghihiram at pag-angkin lumalago ang isang wika. At di man nating namamalayan, sa ganitong paraan yumabong nang husto ang tinitingala nating wikang Ingles. Marahil, kulang pa sa impormasyon tungkol sa kakaiba nang istruktura ng Filipino. (6)

Isang malaking ambag rin sa pagsusulong ng wikang pambansa/Filipino ang pagkakabuo ng Kartilya ng Wikang Filipino. Bunga ito ng dalawang konsultasyon na nilahukan ng mga personaheng akademik at mga pinuno ng malalawak at malalakas na kilusang wika at/o ideolohikal. Matapang na nilagyan ng istatistika bilang patunay sa ugnayan sa padron ng mga wika sa Pilipinas kasama na rin ang bilang na nakakaunawa at nakakagamit nito batay na rin sa sa mga pwersa at realidad sa kapaligiran:

2. Baka mabisa lamang ang Filipino sa mga Tagalog. Hindi ba para sa mga di-Tagalog, ang Filipino ay maituturing ding wikang banyaga?

Isang pamilya ang lahat ng katutubong wika ng bansa. Sa diksiyonaryo, halimbawa, ni Panganiban (1972), nakapaglista siya ng mahigit 27,000 pangunahing lahok at sa mga ito, mahigit 11,000 ang may kogneyt sa pinili niyang 12 wikang katutubo sa bansa bukod pa sa mahigit 12,000 homonim ngunit di-singkahulugan. Kaya napakabilis matututo

ng Filipino ang isang Ifugaw o Tausug kompara sa paghihirap niyang matuto ng Ingles o anumang wikang di-kapamilya ng mga wika natin.

Filipino ang totoong lingua franca ng Filipinas. Sa isang survey ng Pamantasang Ateneo de Manila noong 1989, lumitaw na 92% ang nakaiintindi ng Tagalog sa buong bansa, 88% ang nakababasa nito, 83% ang nakapagsasalita nito, at 81% ang nakasusulat nito. Lumitaw rin na 51% lamang ang nakaiintindi ng Ingles. Noong 1989 pa ang estadistikang ito. Tiyak na mas tumaas pa ang nakaiintindi at nakagagamit ng Filipino dahil sa mga sosyal at lingguwistikong salik na tumutulong sa paglaganap ng isang wika tulad ng mga midya, transportasyon at komunikasyon, pandarayuhan, sentro ng populasyon, edukasyon, at iba pa.

Ipinahihiwatig naman ang direktang tunggalian at kahalagahan ng paninindigan para sa wikang pambansa batay sa pahayag ng SWF-Diliman na *Ipagtanggol ang Tagumpay ng Wikang Filipino, Tutulan ang Pagbabalik ng Ingles Bilang Pangunahing Wikang Panturo:*

...At ikatlo, inililibing nito sa limot ang makasaysayang pagpupunyagi ng mga makabayang Filipino mula kay Jose Rizal, Andres Bonifacio, Manuel L. Quezon at sa mga delegadong masikhay na nagratipika ng mga probisyon sa Konstitusyon 1987 sa pagtatanghal ng wikang pambansa. Ang pagbabalik ng Ingles bilang midyum ng pagtuturo ay isang malinaw na pagpapawalang-halaga sa dunong, pawis, panahon, at salaping isinakripisyo alang-alang sa tagumpay ng wikang Filipino.

Isang mabalasik na pagsusuri ng isang historyador ang nagpatunay sa paggamit ng wikang Tagalog, sa gitna ng kontrobersiya sa pagiging manunulat o dakilang kontributor ni Andres Bonifacio. Higit na nagbigay pansin sa paglikha at kahalagahan ng mga dokumento na nasusulat sa wikang Tagalog. Pinasadahan ang mga nasabing dokumento na bumabaybay sa aspirasyon at tagubilin sa mga anak ng bayan para maigpawan ang pang-aapi at pagsasamantala sa panahon ng mga Kastila. Tinukoy din ang mga tanong, na nakasulat sa wikang Tagalog, na ginagamit sa pagpapalawak ng kasapian ng Katipunan. Ayon kay Dr. Milagros Guerrero sa kanyang akdang Si Bonifacio at ang Wikang Tagalog (Wika at Pagpapalaya 1997):

...ang pinakamahalaga sa aking pagtingin sa mga sulatin na nailabas ng Katipunan ay ang wikang Tagalog...Ang Kartilya, ang Decalogo, ang salin sa wikang Tagalog ng Ultimo Adios ni Jose Rizal, ang Hibik ng Bayang Filipinas na attributed kay Andres Bonifacio,

Ang Dapat Mabatid ng mga Tagalog...Binabanggit ni Manuel Artigas y Cuerva na nakita nya ang kalayaan at doon ay kanyang pinatutunayan na si Andres Bonifacio ay isa sa mga kontributor sa kalayaan...

...Ang bawat salita ay teksto, teksto hindi ang nagsulat (bagama't maaaring yon ang gusto niya), kundi teksto ng bumabasa at nakabasa. Kaya sa aking pagtingin, kung titimbangin ang mga sinulat (mga sulating attributed kay Andres Bonifacio), maaari nating tigisin, lagumin, dalisayin ang kasaysayan ng Pilipinas na ang ilang salita ay aantig ng damdamin, magpapakirok ng puso, magpapasilakbo ng utak, na hindi kayang gawin ng gaano man kahabang sanaysay o artikulo sa wikang Kastila kung hindi ginamit ang mga salitang ito. Halimbawa, iyon na lang tatlong mga tanong sa recruitment sa Katipunan. Ano ang kalagayan ng Pilipinas bago dumating ang mga Kastila? Ano ang kalagayan ng Pilipinas sa kasalukuyan? Ano ang kalagayan ng Pilipinas sa panahong tayo'y nagpupunyaging makuha ang buong bayan sa Katipunan? (111-112)

GAMIT NG WIKA

1. instrumental sa pagkakaisa at sa demokratisasyon (wika ng pagtuturo at pagkatuto, pambansang lingua franca, wikang opisyal); resulta ng desisyon sa reperendum/pagkakabuo ng konstitusyon
2. sentimental (pagbibigay kilanlan/identidad at dignidad bilang isang bansang naghahangad ng soberanya)

Binabalik-balikan ang mga mahahalagang probisyon sa Konstitusyong 1987 dahil din sa paulit-ulit na pambabaluktot (kahit ng mga nasa Malakanyang) sa isinasaad nito hinggil sa Filipino bilang wikang pambansa:

Isinasaad sa Artikulo XIV, Seksiyon 6 na:

Ang wikang pambansa ng Pilipinas ay Filipino. Samantalang nalilintang, ito ay dapat payabungin at pagyamanin pa salig sa umiiral na mga wika ng Pilipinas at sa iba pang mga wika.

Alinsunod sa mga tadhana ng batas at sang-ayon sa nararapat na maaaring ipasiya ng Kongreso, dapat magsagawa ng hakbangin ang Pamahalaan upang ibunsod at puspusang itaguyod ang paggamit ng Filipino bilang midyum ng opisyal na komunikasyon at bilang wika ng pagtuturo sa sistemang pang-edukasyon.

Sa Seksiyon 7, isinasaad naman ang ganito:

Ukol sa layunin ng komunikasyon at pagtuturo, ang mga wikang opisyal ng Pilipinas ay Filipino at, hangga't walang ibang itinatadhana ang batas, Ingles.

Ang mga wikang panrehiyon ay pantulong na mga wikang opisyal sa mga rehiyon at magsisilbi na pantulong na mga wikang panturo roon.

Muli, sa Kartilya ng Wika ng SANGFIL, inilatag din ang natatanging papel ng wikang pambansa sa sistema ng edukasyon at sa pakikipag-ugnayan sa loob at labas ng bansa. Inililina ang kaugnayan nito sa wikang Ingles at ibang wika sa Pilipinas. Pinahalagahan din ang natatanging katangian ng wika na nagdadala ng kultura ng mamamayan :

3. Ano ba ang Patakaran sa Edukasyong Bilingguwal ng 1987?

Ang Patakaran sa Edukasyong Bilingguwal ng 1987 ay naglalayong pahusayin ang kasanayan sa Filipino at Ingles sa pamamagitan ng pagtuturo ng dalawang wikang ito at sa paggamit ng mga ito bilang mga midyum ng pagtuturo sa lahat ng antas. Mithiin ng bansa na makapag-angkin ang mga mamamayan nito ng kasanayan sa Filipino upang magampanan nila ang kanilang mga tungkulin bilang mga mamamayan, at sa Ingles upang makatugon sa mga pangangailangan ng bayan sa komunidad ng mga bansa.

5. Kung hindi pangunahing wika, ano nga ba ang mas tamang pagkilala sa Ingles sa kasalukuyang sitwasyong pangwika sa bansa?

Sa kasalukuyang kalagayan, ang lingua franca sa buong bansa ay Filipino, kaya ang Filipino ay lumilitaw na ikalawang wika sa mga pook na di Tagalog. Sa gayon, ang pagsasabi na Ingles ang pangalawang wika ay isang paraan ng subersiyon sa kasalukuyang estado ng Filipino sa mga rehiyong di Tagalog. Ang dapat mangyari ay ituring ang Ingles bilang pangatlong wika o higit na angkop, bilang isang banyagang wika.

17. Hindi ba Ingles naman talaga ang pandaigdigang wika, ang wika ng globalisasyon?

Ipinaliliwanag ng mga iskolar sa wika at globalisasyon ang isang bagong lingguwistikong kaayusan sa panahon ng globalisasyon. Ngayon, sabay-sabay na dinidevelop ang pandaigdigang wika, rehiyonal na wika, at lokal na wika. Ingles nga ang umiiral na pangunahing pandaigdigang wika. Ngunit nadedevelop din ang mga panrehiyong wika o wikang

magsisilbing lingua franca ng magkakalapit na bansa. Lumalakas din ang mga kilusan para sa preserbasyon ng mga lokal na wika. Samakatwid, may pandaigdigang wika tayo para sa komunikasyong pandaigdig. May rehiyonal na wika tayo para sa mas rehiyonal na panlipunang interaksyon. At may mga lokal na wika tayo para sa mga panloob na interaksyon at proseso na tutugon sa mga batayang pangangailangan sa wika, kasama na rito ang edukasyon. Ibig sabihin, kailangan nating matutuhan ang wikang tutugon sa iba't iba nating pangangailangan. Para sa komunikasyong panlabas, ang Ingles at iba pang wikang pandaigdig at panrehiyon; para sa edukasyon, ang wikang higit na maiintindihan ng ating mga estudyante—ang wikang Filipino.

III. Ang Filipino Bilang Wika ng Edukasyon

1. Bakit kailangang gamitin ang Filipino bilang wika ng edukasyon?

Kailangang gamitin ang Filipino bilang wikang panturo dahil sa wikang ito pinakamabisang matututo ang ating mga estudyante. Ang katotohanang ito ay kinilala na sa Konstitusyon nang itakda rito na maging wika ang Filipino ng sistemang pang-edukasyon.

Bukod dito, kapag ginamit ang Filipino bilang wikang panturo, natututo ang mag-aaral at natututuhan din nila ang nilalaman ng ating kultura—ang kaluluwa ng ating pagkabansa. Ang pinapangarap ng pamahalaan na matatag na Republika ay matatamo lamang kapag nauunawaan at minamahal ng sambayanan ang kanilang sariling kultura.

Mapanghamon naman ang pahayag ni Brother Andrew Gonzales hinggil sa kahalagahan ng political will ng gobyerno at sa makitid na pagtanaw sa gamit ng wikang pambansa lagpas sa gitna ng krisis sa ekonomiya sa bansa. Ayon sa kanyang akdang Language Planning in Multilingual Countries: The Case of the Philippines:

And yet in spite of policy expressed by equally eloquent rhetoric, realization has been slow. The key element towards realization of language policy is political will based on a developing or, better still, a developed, cohesion within the state that leads to genuine nationhood. What emerges from the Philippine experience, and from experiences in other countries as well, is that utilitarian more than symbolic objectives prevail in the actual development of the national language, especially as an intellectualized medium. Moreover, in the case of the Philippines, it seems that the need for an indigenous intellectualized medium is less urgent because of the continuing dominance of English and the extension of its use in multiple domains.

There is likewise the larger issue pointed out by friendly critics that the Philippine state and Philippine society have not developed enough to be a 'crystallized' nation or a unified culture, manifested in part by the failure of the society really to consider the national language for purposes beyond the symbolic.

Economics seems to be one of the most determinative of factors. With Filipino services in demand in other societies and with the scarcity of jobs in the Philippines because of its population problem, the new initiatives in improving competence in English and the fact that the national language is taking a back seat to English is easier to understand. Economic considerations and survival make language planning for the national language (Filipino) unrealistic. In fact, the actual operative language plan in the Philippines at present is to use competence in English to competitive advantage in the service industries worldwide and to give more emphasis on English in our school system, in effect making the implementation of the 1974 bilingual scheme a second priority.

Conclusion

Language development is multidimensional and has many facets. Like some other countries which have a similar option, the Philippines has a national language which it holds up as a symbol of unity and linguistic identity but not as a medium of instruction for scholarly discourse at the university level. Thus, symbolism takes priority over use in some domains but not in others.

Binalikan ang pahayag ni komisyoner Villacorta (1986-1987 ConCom) sa higit na kabuluhan ng wikang pambansa sa panahon ng pananalasa ng globalisasyon. Sa alinmang pakikipag-ugnayan mas kailangan ang solidong lakas sa paglahok sa malakas na agos ng globalisasyon sa pagkakaroon ng pagkakaisa at pagkakaunawaan ng mamamayan. Ayon sa Ang Hinaharap ng Pagtuturo at Pagkatutuo ng Wikang Filipino sa Panahon ng Globalisasyon ni Dr. Pamela C. Constantino:

Ano ngayon ang mangyayari sa Wikang Pambansa ngayong pinapangibabawan na ito ng banyagang wika sa kapahintulutan pa mismo ng sarili nating mga pinuno ng bayan ng eskuwelahan, kalakaran, simbahan at iba pang institusyong panlipunan? Ano ang mangyayari sa kultura at wika ngayong tayo mismo'y pumapayag na muling masakop ng dayuhang kultura at wika?

Ang sagot dito'y sagot din sa tanong na makabuluhan pa ba ang wikang pambansa? Sinagot ito ni Dr. Wilfrido Villacorta (2003) sa kanyang papel na "Ang Wikang Filipino sa Edukasyonal na mga Isyu sa Panahon ng Globalisasyon" sa Unang Sourcebook ng Sangfil. Ayon sa kanya (pp. 85-87)

Sa panahong ito, laganap ang maling paniniwala na tanging Ingles ang magpapaibayo ng kakayahan ng bansa na lumahok sa paligsahan ng mga ekonomiya...Sa kompetisyon ng mga bansa, higit na mahalaga ang pagkakaisa ng mga mamamayan na...magagawa kung sila'y nagkakaintindihan.... Nakatutulong ang isang wika sa pagbubuklod ng mga mamamayan kung nakaugat ito sa kanilang kultura at karanasan.... Hindi nakaugat ang Ingles sa ating kamalayan, kultura at pang-araw-araw na karanasan...Sa pamamagitan ng isang wikang madali nilang maunawaan, maipaabot ang mga kaalaman at kakayahang kakailanganin upang mapaunlad ang ating ekonomiya...gaya ng kaalaman at kakayahan sa episyenting pamamahala at paggawa, sa pagpapaunlad ang agrikultura at komersiyo, at sa pagpapayabong ng ating siyentipikong pananaliksik tungo sa industriyalisasyon."

Pinadugo ni Dr. Maceda (1993) ang lalim ng sugat ng kolonyalismo sa pagkataong Pilipino at pagkakahati batay sa uri. Nakangangalit ang hinalaw niyang pahayag ni G. Locsin na nag-uumpapaw sa pandurusta at kawalanghiyaan bilang Pilipino at bilang tao. Sa kabilang banda, pinagpupugayan ni Dr. Maceda ang potensyal na lakas at husay ng masang gumagamit ng wika na magpapalaya sa kanya mula sa pang-aalipusta at kahirapan. Muli, sa kanyang akdang Wikang Pambansa: Pagpapalaya kay Bighani:

Sa mga taong bayang nagtamo pa rin ng tunay na pagsasarili, napakahalaga ng pambansang wika sa pagbuklod ng mga mamamayan at pagpapatatag ng kanilang damdamin ng pagkabansa. Sapagkat sa pambansang wika nasusulat ang talambuhay ng isang lahi, nagkakaroon ng kolektibong gunita. Ayon nga sa isang makata, ang sambayanan ay sinlakas lamang ng kanilang kolektibong gunita. Ang ating gunita — at ang imahinasyong pinasisiklab nito — ang nagbibigay ng ating identidad at dangal bilang mga (P)ilipino.

.. Naturuan tayong maliitin ang sariling atin, ituring na segunda mano ang ating mga likha...Kaya tuwing may nadadamang kilos sa pagtataguyod ng pambansang wika, agad tayong makakabasa ng ganitong editoryal sa mga pahayagan/magasing Ingles:

Calling Tagalog or its disguise, "Filipino," national language does not make it one. It is a linguistic water cure for 77 percent of the Filipino people who would go on speaking their own language — with English for intellectual, cultural and professional advancement. Tagalog as "Filipino" will only qualify them for the job of jeepney drivers or street sweepers or garbage collectors or market vendors or Tagalog teachers . . .

English, the language of knowledge for Filipinos, is difficult enough to learn and master; add Tagalog, the language of ignorance and you have Tango "Filipino." Tanga na gago pa Filipino! (Teodoro Locsin, "Tango Filipino," Philippine Free Press, May 1, 1993).

Ganito na lamang kalalim ang sugat sa ating pagkatao. Mas madali pa sa iba ang pagtatanggol sa wikang iniwan ng dating kolonisador kaysa manalig sa kakayahang mag-isip nang matayog at malikhain sa wikang katutubo sa atin. Gayundin, nakakahiyang isipin na mas kapa pa natin ang kanluraning korpus ng kultural na produksyon kaysa sa ating sariling mga komposo, kuwentong baya, epiko, at awit.

. . . hindi dapat kaligtaan ang pinakalayunin ng ating pambansang wika — ang pagbuhay muli ng pananalig ng karaniwang taumbayan sa sariling wika bilang tunay na daluyan ng kaalaman, pagpapasiklab muli sa kanyang pagkamalikhain, at sa proseso, pagbabalik ng bighani sa yaman at dangal ng kanyang kultura't pagkatao. Sa salita ng isang manunulat: ang karaniwang taumbayan, ang ordinaryo, ang mga lalaki't babae na pumapasok sa trabaho araw-araw — sa kanila nagbubuhay ang kahusayan, hindi lamang maaaring pagmulan kundi tunay na batis ng kahusayan. Kaya, kung ikaw ay abala sa mga salita, kailangang magbabad ka sa mga salita, kailangang kunin mo ang mga ordinaryong salita at mula sa mga ordinaryong salita, ihabi ang kagandahan, itindig ang dangal, likhain ang awit sa nagkakaisang tinig ng mga anak ng bayan upang sumilay ang buwang-liwayway... (6-12.)

Mula sa mga pananaliksik ng dalubwika at language planner, Dr. Pamela Constantito, mahihinuha na maraming matutunan sa kros cultural o tawid bansang pag-aaral lalo sa mga bansa sa Asya. Nariyan ang Malaysia at Indonesia na malaki ang pagkakahawig sa kasaysayan ng Pilipinas. Sa kanyang akdang Pagpaplanong Pangwika Tungo sa Modernisasyon: Karanasan ng Malaysia, Indonesia at Pilipinas:

..Ang proseso ng pagpili at pag-adap ng wikang pambansa sa Malaysia, Indonesia at Pilipinas ay kinakitaan ng mga kompromays, loyalty, pag-iimpluwensya at masidhing pagnanasang makaalpas sa kolonyal na dominasyon...(30)

...Hindi naging madali para sa Malaysia, Indonesia at Pilipinas ang pagdedesisyon sa wikang pambansa dahil sa naging impact at impluwensya ng pananakop ng mga bansang kanluranain at dahil na rin sa multilingwal at multi-etnik at/o multi-racial na kalagayan nila. Gayunpaman, masasabing ang sentimental (paghahanap ng pambansang identidad) at instrumental (unipikasyon) na layunin ang naging pangunahing konsiderasyon ng tatlong bansang ito sa pagpili sa wikang pambansa.

Sa Malaysia, pinili ang Malay bilang wikang pambansa dahil sa mga nabanggit na konsiderasyon. Gayunpaman, ang identidad na hinanap ng mga Malay na siyang katutubo sa bansang iyon ay hindi umayon sa identidad ng lahat. Sa Indonesia, bagamat pinili ang Bahasa Indonesia na isang dayalek ng wikang Malay na sinasalita sa isang maliit na bahagi ng bansa, ito nama'y naging linggwa frangka sa buong kapuluan at nagsilbing tulay ng pagkakaisa ng multilingwal at multi-etnik at multi-racial na bansang ito. Sa Pilipinas naman, sa pagpili ng Tagalog para gawing batayan ng wikang pambansa, ang sentimental na batayan lamang ang ginamit na konsiderasyon.

Subalit maging ang konsiderasyong ito ay hindi sinang-ayunan ng ibang etnikong grupo. Dahil dito, ang wikang pambansa ay pinalitan sa 1973 at sa 1987 Konstitusyon. Mula sa Pilipino, ginawa itong Filipino na siyang inaasahang tutugon sa instrumental na pangangailangan ng mga mamamayan dito...(67)

Mula sa *Globalization and National Language* ni Dr. Mario Miclat (2006), pinagtibay ang direktang ugnayan ng pag-unlad at pambansang wika, Aniya:

The Chinese, Japanese, Taiwanese, Spanish, Germans find it natural to produce computers and develop programs in their own languages. Using their computer programs, they produce a thousand and one consumer and capital goods from meat, grains and vegetables to cars, audio-visual components and toys, which flood our market. They use their intellect for profit. What we use are only our basic senses just to be able to choose consumer goods. It is a shame that we snobbishly laugh at the Japanese, or Korean, or Taiwanese CEOs in our export processing zones for not being able to speak English on a level that we expect. And yet, they are the chiefs.

This is not to say that other countries do not struggle to learn foreign languages and international lingua francas, especially English. However,

knowledge production and bequeathing wisdom to the succeeding generation through the school system are done in their national languages. Spreading scientific, national and pluralistic culture through a popular language makes their nation more productive. And they sell their products to the world.

EMPIRES WITH THEIR lingua francas have come and gone, but the national languages remain as the source of any nation's strength. When a country becomes the new power, it gives the world its national language as the new lingua franca. At one point in history, every citizen of the known world (or a small portion of the population, usually the ruling elite) thought that Latin was so global it would last forever. When the Roman Empire fell, its colonies reverted to, or developed their own, national languages. During the Islamic expansion, Arab intellectuals developed algebra, chemistry, and astronomy; the whole intellectual world seemed to speak Arabic in the 10th century. Then the Castilians and other Europeans had to take over the Arab schools of Toledo in the 15th century. We saw the glorious days of French in the 19th century. In the 20th century, we saw how American English and Russian contended with each other for world dominance, until American won. Finding expression in the native tongue, it is a country's national, scientific, and pluralistic culture that predisposes its capacity to embrace a global and cosmopolitan culture. Then and now (that UN debates on Iraq seem to usher in a new balance of power in the world), well-prepared nations would be the ones to overcome adversities.

A national language does not come easily; it does not develop as spontaneously as some wishful academics think. Israel in the 1950s had to revive an extant language, Hebrew, even as many of its citizens already knew English. For all the protestations by some Okinawans about their being colonized by Tokyo, Okinawan children simply have to use Japanese or the national language based on the Tokyo tongue. Economies of scale make it a practical necessity that even while a Shanghainese director speaks a different native tongue, all films produced by the Shanghai Film Studio should be in Mandarin Chinese based on the Beijing dialect. The same principle goes in having Hindi as the language of films produced in India's Bollywood. Films in other Indian languages are reserved for award-seeking experimentations. But using a national language goes beyond economies of scale. It encompasses the whole gamut of a nation's intellectual capacity, production of knowledge, cultural achievement, and contribution to world heritage...(212/223)

Kahit sa *language planner* na si Bonifacio Sibayan ay di naikaila ang trahedyang ng bansang Pilipinas na lito sa pagkatao. Masasalamang ito sa multilingualismo, sa pamamagayag ng wikang Ingles at sa ekonomiyang nakakiling sa dayuhan o makadayuhan. Mula sa kanyang akdang *Language Policy, Language Engineering and Literacy in the Philippines* (Fishman (ed) sa *Advances in Language Planning* 1974) :

These today are the big problems of the Filipino — to learn English as his language of science and technology and as his international language, to learn Pilipino based on Tagalog as his national language so that he may find his identity and get into the mainstream of Philippine life since, as Haugen has correctly put it, “Nationalism has welded together the people of many primary speech communities, and thereby counteracted the parochialism and narrowness of the former. This function of the national standard is one reason for its value as a symbol of the nation” (Haugen 1966b: 63), and finally to master his mother tongue (if he is a non-Tagalog) so that he may know the intimate life of his ethnic group. There is no conflict in multilingualism.

Multilingual situations tend to stabilize so that different languages used together are often functionally non-competitive. This is accomplished by any two languages being in complementary distribution in some social or geographical sense. (Stewart 1962:21).

So, by force of circumstances, the Filipino must become multilingual. The process is often a painful one. Very few achieve maximum facility in three languages. The tragedy of life under these circumstances is that often, by the time the Filipino is old enough to realize that he should have mastered English in his younger years because it is needed in the advancement in economic and social life, it is too late. Perhaps a greater tragedy is the inaccessibility of much of the world’s knowledge in Pilipino, a circumstance which forces him to get educated in a language not his own.

To write, therefore, of the development of language in the Philippines is to write of many hopes, many dreams, many seemingly divided loyalties, many frustrations; it is to write of the struggle of a people to advance rapidly in a fast-moving world..

Language Policy

Language policy involves a number of interrelated attitudes, biases, plans, activities, and the idiosyncracies of a people. Language policy

may be the expressions of the aspirations of a people. It may also express the search for identity.. (222)

Batay naman sa matikas na paninindigan at pahayag ng Sentro ng Wikang Filipino ng Unibersidad ng Pilipinas-Diliman na ipagtanggol ang Tagumpay ng Wikang Filipino, Tutulan ang Pagbabalik ng Ingles Bilang Pangunahing Wikang Panturo :

Bukod sa pagtutol, dapat labanan at biguin ang HB 4701. Una, ito ay sukdulang paglabag at pagbaluktot ng probisyon sa wika ng Konstitusyon 1987. Ayon sa Artikulo 14 Seksiyon 6: “Sang-ayon sa mga probisyon ng batas at sa kung ano ang nararapat ayon sa Kongreso, magsasagawa ng hakbang ang gobyerno upang masimulan at maipagpatuloy ang paggamit sa Filipino bilang wika ng pagtuturo sa sistemang pang-edukasyon.” Ngunit sa HB 4701, sa halip na ipagpatuloy ang nasimulan, winawakasan at pupuksain nito ang wikang Filipino.

Ang mga Kongresman at mismo ang Pangulong Arroyo ay nangangalandakan na kailangang gawing mandatory ang Ingles upang maging “globally competitive” at mapataas ang “English comprehension” ng mga Filipino. Ngunit sa likod ng mga retorikang ito ng globalisasyon, ang kampanya sa Ingles ay lumilikha ng mga “world class citizen” na mapapabilang lamang sa hukbo ng domestic helpers, call-center operators, mga guro, mga nars at doktor, at iba pang propesyunal na lumalabas ng bansa. Sa halip na asikasuhin ng gobyerno ang ekonomiya, siyensya, at negosyo upang lumikha ng oportunidad sa lokal na trabaho, ang pagtatamo ng “English proficiency” ay nakatuon sa paglilingkod sa kapakanan ng dayuhan.

Hindi Ingles ang solusyon sa problema ng bayan. Matagal na nating ginagamit ang wikang ito ngunit nanatili pa rin ang problema ng bansa sa ekonomiya at edukasyon. Ang tunay na solusyon ay ang pagkakaroon ng isang gobyernong may matatag na kapasyahang politikal upang iwaksi ang politika ng pakikipagkompromiso, pandaraya, at paninikuhod sa dayuhan. Isang gobyernong may makabansa, siyentipiko at demokratikong programa sa pagpapahusay ng sistema ng edukasyon.

Sa halip na gumawa ng paraan upang itaguyod ang pambansang wika, muling hinahati at pinagwawatak-watak ng administrasyong Arroyo ang sambayanan. Inilalayo nito ang bukal at batis ng mabunying kaalaman na makakamit sa paggamit ng kaniyang sariling wika tungo sa landas ng pambansang pagkakaisa at kaunlaran.

Bilang mga edukador, mananaliksik, mag-aaral, at mamamayang nagmamahal sa wika, kultura, kasaysayan, at identidad ng Filipino, kailangan nating magsama-sama hindi lamang sa loob ng paaralan kundi maging sa lansangan upang lumahok sa malawakang pakikibaka ng sambayanan. Ang atake sa wikang Filipino ay atake sa ating pagkabansa. Atake ito sa kabuhayan, karapatan, at kapakanan ng sambayanan. Kapag minamaliit at ipinagkakait ang wikang Filipino sa mamamayan, para na ring kinitil ang kanilang karapatan na mabuhay ng malaya, marangal, at matalinong ipagmalaki ang kanilang pagka-Filipino.

Tunay na may panganib na mabuslo sa makitid na nasyulismo o pasistang uri ng nasyunalismo ang diskurso sa Wikang Pambansa. Nangangailangan ng malalim na pagkakaunawa sa kasaysayan at sa realidad sa lipunan para matalos ang makatwirang paninindigan tungkol rito. Kailangang makita na sa mga bansang sinakop at o neokolonyal na bansa, may himig musika ang nasyunalismo. Ito ay paglaya sa pambansang pang-aapi laban sa mananakop o sa Imperyalista. Dito rin kailangang balikan ang pinakamataas na anyo ng nasyunalismo sa kasaysayan sa aral ng Rebolusyong 1896. Ito ay malinaw na nasyunalismong anti-mananakop.

Tinatanggap na kapos at panimula ang akdang ito sa pagtatahi ng aspirasyon sa Wikang Pambansa/Filipino. Sumasabay ang kalayaan ng paninindigan sa wika sa pulso rin ng lakas ng kontra-hegemonya, malay na kontra-globalisasyon. Ang pagsasalita ng Globalisasyon sa re/semantisasyon sa wikang Ingles at marketisasyon ng edukasyon ay tunay na nangangailagan ng solido, sostenado, progsesibo, at prinsipyadong kilusang kultural at akademiko.

Hindi magtatapos ang debate sa wika kapag nananatili ang numbers game sa Kongreso at nasa balangkas lamang ng rehiyunal na *loyalties* ng mayorya ng kongresista. Ang pagbubuo ng batas ay pagsasatinig ng pulitikal na aspirasyon at interes ng mayoryang pangunahing nagtakda ng kanyang Konstitusyon. Ang Konstitusyong ito ay malalim na nakaugat sa mahabang panahon ng pananakop.

Bilang akademikong kaalaman at akademikong larangan, dapat ang pagtatakda ng midyum ng pagtuturo ay hindi lamang usaping pedagohikal at lingwistikal. Dapat na pangunahing isinasaalang ang pagrespeto ng historikal na pagpapasya ng bayan (bilang esensya ng demokrasya) tungo sa pagharap sa bangkaroteng ekonomiya at kawalan ng pagkakaisa at indibidwalismo sa hanay ng milyong Pilipino. Mga Pilipinong nananahan sa bayan na hibang sa mga konseptong kabihasanan kontra pananakop at duhagi sa pangsang kamalayan dulot ng trahedyang panatisismo sa relihiyon at neoliberalistang edukasyon.

Sa kabilang banda, di rin dapat kalimutan ang pagkatuto sa kasaysayan- ang mahigpit na ugnayan ng sandata ng wika at kilusang pagbabago hanggang kilusang mapagpalaya. Pinatunayan ang malikhaing pakikibaka sa panahon ng Amerikano, ang pangunguna ng panulat at kilusang propaganda sa pagbadya ng kilusang makabayan, ang kilusang anti-pasismo sa panahon ng Batas Militar. Habang nananalasa sa daangtaon ang mga kolonyalista, nagmarka at patuloy na pinatutunayan rin ang rebolusyunaryo katangian ng lahing Pilipino na nagha/hangad ng kasarinlan!

MGA SANGGUNIAN

- Abad, Melania. 2006. Ang mga winawala, nagwawala at wawalain: pagwiwika sa sistematikong pamamaslang sa /ng Rehimeng Arroyo. Mula sa *KONTRA-GAHUM: academics against political killings*. Lungsod Quezon: IBON Foundation.
- _____. 2007. Neoliberalistang pagpaplanong pangwika: tungo sa komodipikado at episyenteng pagpapahayag. *Mula sa Mula tore patungong palengke: neoliberal education in the Philippines*. Lungsod Quezon: IBON Foundation, CONTEND-UP at ACT-Philippines.
- _____. 1999. *Antas ng pagpapatupad ng patakaran sa wika ng Pamantasan ng Pilipinas: Pagsusuri sa Karanasan ng Diliman*. M.A. Tesis, UP Diliman.
- Agcaoili, A., M. Abad at P. Tiamson. 2001. *Salaysay: pananaliksik sa wika at panitikan*. Lungsod Quezon: KAGURO sa FILIPINO at Kolehiyo ng Miriam.
- ALL-UP Academic Employees Union. Pahayag noong Disyembre 11, 2006 na may titulong *Assert our being the University of the 'Iskolar ng Bayan' oppose tuition and other fee increases! No to 'New STFAP' fight for greater state subsidy*.
- Atienza, Monico. 1992. Kilusang pambansa demokratiko sa wika. Lungsod Quezon: Sentro ng Wikang Filipino.

ASEAN. Roadmap for an ASEAN community 2009-2015.

Bourdieu, Pierre. 1991. Language & symbolic power. Harvard University Press.

Constantino, Ernesto. Sikat, Rogelio. Cruz, Pamela. Mga editor. 1974. Filipino o Pilipino: mga babasahin sa pambansang wika at literatura. Lungsod Quezon: Rex Printing Co., Inc.

Constantino, Pamela. Hunyo 2004. *Panayam. Research agenda ng DFPP*. Bulwagang Rizal, UP Diliman.

_____. 1990. *Pagpaplanong pangwika tungo sa modernisasyon: karanasan ng Malaysia, Indonesia at Pilipinas*. Ph.D Disertasyon, UP Diliman.

_____. 2005. Introduksyon. mula sa Filipino at Pagpaplanong Pangwika (Ikalawang Sourcebook ng SANGFIL). Lungsod Quezon: SWF-Diliman, SANGFIL, Pambansang Komisyon para sa Kultura at mga Sining.

Cooper, Robert L. 1989. Language planning and social change. Cambridge University Press.

Fishman, Joshua. 1974. Advances in language planning. The Netherlands: Mouton & Co.

Licuanan, Patricia. 2013. Kto12 and higher education. di nakalathala.

Liwanag, Lydia. 2005. Pagpaplanong pangwika sa edukasyon: Karanasan ng Filipinas, Singapore at Hong Kong. mula sa Filipino at pagpaplanong pangwika (Ikalawang Sourcebook ng SANGFIL). Lungsod Quezon: SWF-Diliman, SANGFIL, Pambansang Komisyon para sa Kultura at mga Sining

Lumbera, Bienvenido. 2005. *Saan tutungo ang Wikang Filipino ngayong binubura ito ng globalisasyon*. Mula sa Filipino at Pagpaplanong Pangwika (Ikalawang Sourcebook

ng SANGFIL). Lungsod Quezon: SWF-Diliman, SANGFIL, Pambansang Komisyon para sa Kultura at mga Sining

Maceda, Teresita. 1993. Bolyum 4. Bilang 1-4. 1993. *Wikang pambansa: pagpapalaya kay bighani*. Daluyan. Lungsod Quezon: SWF-Diliman.

Miclat, Mario. 2006. Beyond the great wall: a family journal. Manila: Anvil Publishing, Inc.

SANGFIL. Kartilya ng wika. Di nakalathala.

Sentro ng Wikang Filipino. 1991. Daluyan. Lungsod Quezon: SWF.

Si **Prop. Melania Lagahi Flores** ay kasapi ng Fakulti ng Departamento ng Filipino at Panitikan ng Pilipinas (DFPP) ng UP Diliman simula pa noong 1995. Siya ay may-akda ng mga pananaliksik at publikasyon sa Wika, Sosyolingwistiks at Araling Pilipino. Naging tagapagsalita rin sa mga lokal at pandaigdigang kumperensya sa Rizal at Nasyunalismo at Sosyolingwistiks. Konsultant din sa gawaing edukasyon at pagsasanay ng non-government organizations (NGOs) at peoples' organizations (POs). Nag-aral sa UP simula sa UP Integrated School, BA Political Science sa Andergradweyt, MA in Educational Administration at kasalukuyang PhD Candidate sa Pagpaplanong Pangwika-Filipino Kogneyt sa Philippine Studies. Aktibo rin siya sa unyonismo sa publikong sektor at sa kilusang guro bilang founding Secretary General ng ALL UP Academic Employees Union at bilang Deputy Secretary General ng Alliance of Concerned Teachers-State Universities and Colleges (ACT-SUC).